

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ЛОГІСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Н.В. Трушкіна, канд. екон. наук

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

Важливою тенденцією сучасного розвитку світової економіки є глобалізація, активізація якої вимагає необхідність розробки логістичних стратегій удосконалення світових господарських зв'язків, посилення взаємодії національних економік на основі інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій. Інтенсивність глобалізаційних процесів передбачає перетворення глобального середовища в єдину економічну зону, де безперешкодно відбувається рух матеріальних, фінансових, інформаційних, транспортних потоків.

На думку науковців, головними причинами глобалізації товарного ринку є необхідність постійного зниження витрат для підвищення рівня конкурентоспроможності, що вимагає пошуку країн з більш дешевими умовами виробництва; доцільність збереження конкурентних переваг у вертикальній інтеграції з поділом і розміщенням окремих сфер діяльності в інших країнах; зменшення внутрішнього національного попиту для підвищення ступеня відкритості економіки та нарощування експортної складової [1, с. 36].

Серед ключових чинників, що впливають на глобалізацію логістичної діяльності підприємств, можна назвати: необхідність зниження логістичних витрат і поліпшення логістичного сервісу; збільшення обсягів продажу за рахунок освоєння нових ринків; появу міжнародних логістичних посередників з розвинутою глобальною інфраструктурою, новітніми технічними засобами й інформаційними технологіями; подальший розвиток процесів міжнародної торгівлі, дерегулювання транспорту, імплементація інноваційних рішень в інфраструктуру глобальних логістичних систем. До бар'єрів, які стримують ефективний розвиток глобальної логістичної діяльності, віднесено митні бар'єри (41 % респондентів), законодавчі (31 %), інформаційні (27 %) [2].

Вченими виявлено чинники, що сприяють зростанню попиту на логістичні послуги на світовому ринку, серед яких глобалізація світової економіки (розширення та ускладнення каналів розподілу товарів, розширення мережі постачання); використання виробничої системи «точно в строк» (можливість виготовлення продукції на замовлення, значне скорочення обсягу матеріально-виробничих запасів); розвиток електронної торгівлі (взаємодія «бізнес – споживач», «бізнес – бізнес») [3, с. 219].

На основі аналізу статистичних даних за 2010-2016 рр. [4-6] визначено такі основні тенденції розвитку міжнародної логістичної діяльності в Україні:

- скорочення загального обсягу експорту транспортних послуг на 30,8 % (з 7662,9 до 5300,5 млн дол. США) у результаті зниження обсягів експорту послуг залізничним транспортом на 62,1 % (з 1481,0 до 561,1), річковим – на 58,9 % (з 72,7 до 29,9), морським – на 41 % (з 1120,5 до 661,6), повітряним – на 24,3 % (з 1166,2 до 882,8), трубопровідним – на 21,7 % (з 3357,7 до 2630,7), автомобільним – на 5,8 % (з 252,5 до 237,9 млн дол. США);

- зменшення загального обсягу імпорту транспортних послуг на 15,1% (з 1164,9 до 989,3 млн дол. США) унаслідок скорочення обсягів імпорту послуг річковим транспортом на 66,7% (з 1,2 до 0,4), залізничним – на 43,9 % (з 463,3 до 259,9), повітряним – на 20,1 % (з 447,6 до 357,5 млн дол. США);

- зниження сальдо експортно-імпортних операцій у транспортній сфері на 33,7 % (з 6498,0 до 4311,2 млн дол. США) через скорочення співвідношення обсягів експорту та імпорту транспортних послуг (у 2010 р. цей показник становив 6,6 рази, а у 2016 р. – 5,4 рази);

- збільшення обсягів експорту послуг з переробки матеріальних ресурсів на 9,2 % (з 1030,7 до 1125,7 млн дол. США) у результаті зростання обсягів експорту послуг з переробки товарів з метою реалізації за кордоном на 16,8 % (з 956,5 до 1117,0 млн дол. США);

- скорочення обсягів імпорту послуг з переробки матеріальних ресурсів на 93,5 % (з 81,1 до 5,3 млн дол. США) у зв'язку із суттєвим зменшенням обсягів імпорту послуг з переробки товарів з метою реалізації на внутрішньому ринку на 99,8 % і за кордоном – на 88,4 %;

- зростання сальдо експортно-імпортних операцій при наданні послуг з переробки матеріальних ресурсів на 18 % (з 949,6 до 1120,4 млн дол. США);

- збільшення обсягів експорту в структурі зовнішньої торгівлі України товарами з країнами ЄС на 3,4 % (з 13051,9 до 13496,3 млн дол. США);

- зменшення обсягів імпорту в структурі зовнішньої торгівлі України товарами з країнами ЄС на 10,3 % (з 19101,2 до 17140,8 млн дол. США);

- від'ємне сальдо експортно-імпортних операцій з реалізації товарів;

– зниження обсягів експорту в структурі зовнішньої торгівлі України послугами з країнами ЄС на 3,6 % (з 3117 до 3004,9 млн дол. США) та імпорту – на 19,1 % (з 2994,4 до 2421,6 млн дол. США);
– зростання сальдо експортно-імпорتنих операцій при наданні послуг у 4,8 рази у результаті збільшення співвідношення між експортом й імпортом послуг (у 2010 р. цей показник становив 1,04 рази, у 2016 р. – 1,24 рази).

У результаті дослідження встановлено, що для підвищення ефективності розвитку міжнародної логістичної діяльності в Україні в умовах глобалізації доцільно розробити комплекс заходів, спрямованих на удосконалення:

– управління матеріальними потоками (удосконалення процесу матеріально-технічного забезпечення з використанням інформаційних технологій: MRP, MRPII, ERP і ERP II; удосконалення системи планування, обліку та аналізу витрат, що пов'язані з управлінням матеріальними потоками, та розробка пропозицій щодо їх оптимізації; розробка методики вибору оптимального постачальника матеріальних ресурсів на основі спеціального програмного забезпечення для здійснення розрахунку рейтингу постачальників за вибраними критеріями; моделювання систем управління виробничими, складськими запасами та запасами готової продукції на основі використання інформаційно-комп'ютерних технологій: системи управління складом WMS і модулю складського обліку ERP-системи; розробка методичних підходів до нормування та методів планування виробничих запасів; розробка методів обліку запасів із застосуванням програмного забезпечення та систем електронного документообігу для ефективного управління запасами);

– процесів обслуговування споживачів (впровадження систем електронної комерції B2B і B2C; застосування концепції управління взаємовідносинами з клієнтами CRM);

– організації збутової діяльності (удосконалення організації дистрибуції із застосуванням сучасних інформаційних технологій: DRP, DRPII; розробка методики вибору ефективних каналів збуту на основі спеціального програмного забезпечення для здійснення розрахунків з використанням економіко-математичних методів);

– організації транспортних операцій (оптимізація транспортних потоків на основі впровадження систем управління вантажопотоками: Gongrand, Videotrans, CTC, GIS, GPS; розробка пропозиції щодо оптимізації завантаження транспортних засобів; впровадження програмного забезпечення та використання інтернет-технологій для автоматизації транспортних процесів; застосування автоматизованої обробки документів для оформлення процесу транспортування вантажів).

Перелік посилань:

1. Іващенко М.В. Наслідки глобалізації товарних ринків для національної економіки України / М.В. Іващенко // *Траектория науки*. – 2016. – № 4 (9). – С. 31-36.

2. Васильців Н.М. Передумови та тенденції розвитку глобальної економіки [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/natural/Vnulp/Logistyka/2010_669/38.pdf.

3. Тараненко Ю.В. Аналіз ринку логістичних послуг / Ю.В. Тараненко // *Науковий вісник Херсонського державного університету*. – Сер. Економічні науки. – 2015. – Вип. 12. – Ч. 3. – С. 219-222.

4. Динаміка структури експорту-імпорту послуг за 2008-2016 роки / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

5. Зовнішня торгівля України товарами з країнами ЄС за 2010-2016 роки / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

6. Зовнішня торгівля України послугами з країнами ЄС за 2010-2016 роки / Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

КООПЕРАТИВНЕ ПІДПРИЄМСТВО ЯК СИНЕРГЕТИЧНА СИСТЕМА

*Ю.В. Ушкаренко, д-р екон. наук, професор
Херсонський державний університет*

Світовий кооперативний досвід свідчить, що кооперація – не лише тип виробництва чи форма господарювання, а економічно обумовлена ідеологія виживання товаровиробника в жорстких економічних та політичних умовах сьогодення, у тому числі зважаючи на складність конкуренції з великими корпораціями та агрохолдингами. І це питання є досить актуальним, оскільки в останні роки спостерігається поява все більшої кількості дрібних виробників, які мають бажання не експортувати свою продукцію, а реалізовувати її на внутрішньому ринку, задовольняючи потреби співвітчизників у високоякісних продуктах харчування. Кооперація є добровільним об'єднанням, спільна узгоджена робота в економічній сфері, взаємодопомога і солідарність усередині якої створюють додатковий синергетичний ефект.